

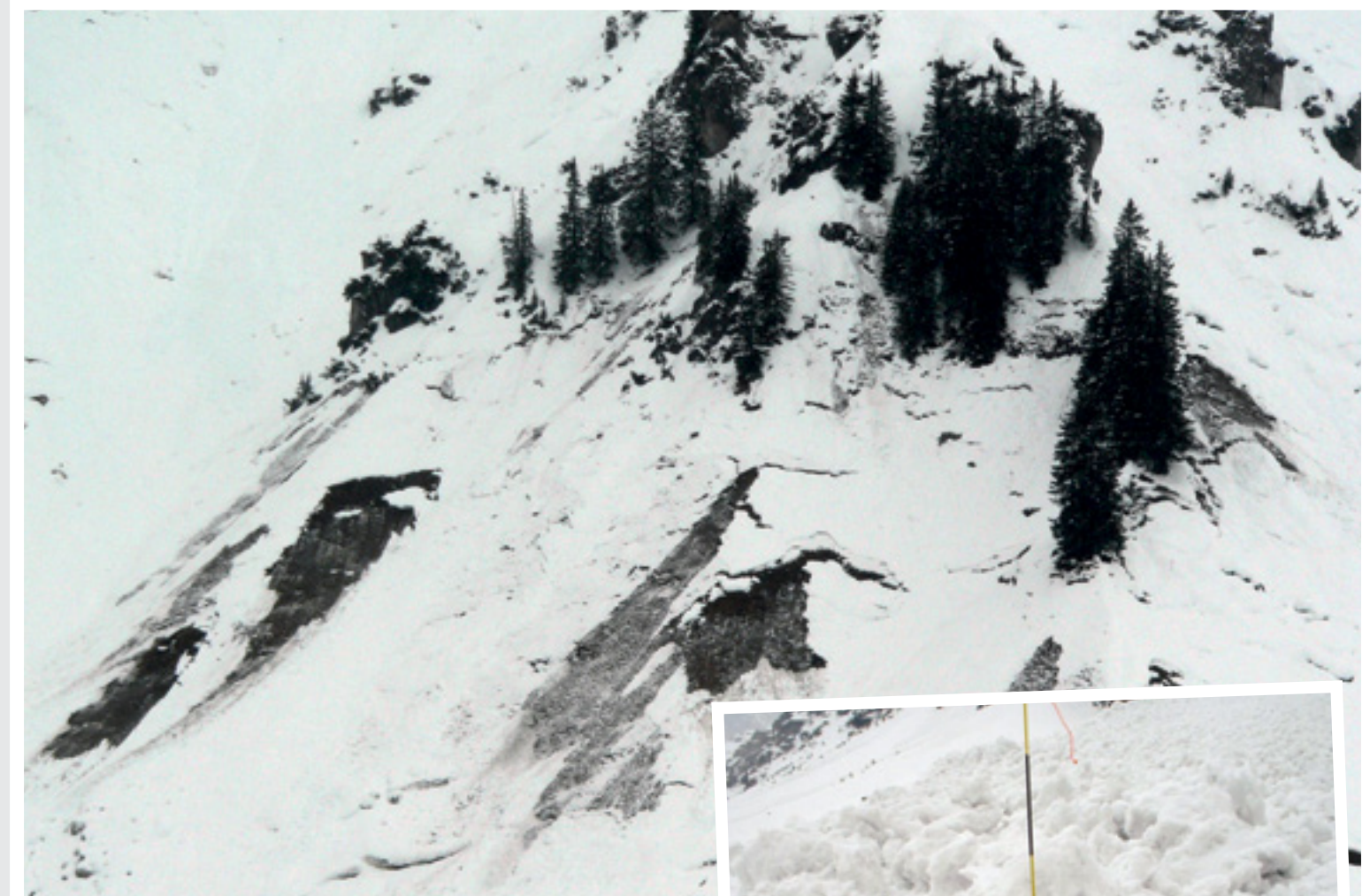
ЛАВИНИ ПРЕЗ ПРОЛЕТТА

Ако запитате хората, които познават по-малко планините, „Кога пагат лавините?“, повечето от тях ще ви отговорят „Пролетта, като се затопли“. И до голяма степен ще са прави. Наистина първите сериозни затопляния през пролетния сезон са един от моментите, когато пагат много лавини. Но през пролетта има и дни, в които снегът е достатъчно стабилен, за да позволи спускания по стръмни и трудни терени, за които дори не бихме си помислили през зимните месеци. Това налага хората, които посещават планината със ски и сноуборд през втората половина на март, април и май, да познават малко по-добре типичните снежни условия и да различават лавиноопасните обстановки.

Първото нещо, което трябва да помним, потегляйки към планината с мартеница на ръка, е, че и през март, и през април вали сняг, и то понякога много. Това създава особена ситуация: мокър сняг, върху който се натрупва нов, често също мокър сняг. От своя страна това означава голяма маса и съвсем логично увеличен шанс от падане на лавини. Осъществяване се повишава рискът, ако предишният сняг е замръзнал преди снеговалежа. Както всички са се убедили, през март също може да има студени дни и съответно мокрият сняг да замръзне. Когато върху него се натрупат 30–40 см нов сняг, се създава голяма вероятност той да потегли към долините под формата на лавина. Особено при малко „помощ“ от човек със сноуборд или ски. Но тези ситуации се разпознават сравнително лесно и е достатъчно човек да е разумен и да избягва открити терени с наклон над 35 в първите два-три дни след снеговалежа, за да си спести риска от попадане в лавина. За такива ситуации е препоръчително или да се кара в гори, или по ски пистите, ако снегът е тежък и лепкав. Мокрият сняг може да предизвика лавини дори при наличие на дървета, ако гората е стръмна и по-рядка. По-трудно е да се разпознаят лавиноопасни условия, когато не е валило от доста време. Повечето от нас са свикнали с мисълта, че снегът постепенно се сляга, фирнова и става много стабилен. Но дали това гарантира ниска опасност от лавини? По-скоро не. Защото, докато снежната покривка се фирнова, се минава през няколко много рискови периода, а и фирнованият сняг сам по себе си също крие възможна опасност. Накратко ще се опитам да представя най-опасните моменти в този аспект.

Мокрият сняг може да предизвика лавини дори при наличие на дървета, ако гората е стръмна и по-рядка!

1. Първите сериозни пролетни затопляния.

Често те са съпроводени с валеж от гръжд или силен топъл вятър. В снега рядко настъпва промяна – вътрешните слоеве се разрушават, налична е много свободна вода, която се стича надолу към почвата или някой твърд леден слой. Разрушават се връзките между кристалите, които са поддържали снега. Това е моментът, в който на много места самостоятелно пагат лавини от мокър сняг. Понякога са с много големи размери и могат да разрушат сграда или да „надробят“ на трески вековни дървета. Излишно е да се споменава какво става с човек, който попадне в подобна лавина. За тази ситуация трябва да се запомнят две неща. Първо, тя се разпознава лесно по това, че при движение (дори със ски и сноуборд) се пропада много надълбоко и се усеща добре, че във вътрешността на снега слоевете са „изчезнали“. Второ, че за разлика от зимните месеци в пролетните дни най-опасни са зоните в близост до клек, малки дървета и скали. Те акумулират повече топлина в дълбочината на снега поради наличното свободно пространство (между стъблата и снега) и способстват за по-бързото разрушаване на връзките между кристалите. По скалите допълнително се стича и вода, която се плъзга под снежната покривка и прекъсва връзката ѝ с терена. За подобни моменти съветът е само един – по най-бързия и безопасен начин човек трябва да напусне лавиноопасни склонове и долини, а ако е в хижата – изобщо да не потегля към склоновете.

2. Вторият опасен момент с пролетния сняг е по-труден за разпознаване.

При него отделни слоеве в снега (дори и в повърхностно фирнован сняг) могат да загубят устойчивостта си и да предизвикат падането на цялата снежна покривка над тях. Най-често тези слоеве са формирани още през зимата и се състоят от едри кристали с много слаба връзка помежду си. През първите дни на пролетта снежната покривка над тях натъжава и те не могат повече да я поддържат. За да се разпознае подобна обстановка, е необходимо да се извърши малко „черна“ работа и да се изкопае снежен профил. При откриването на подобен слаб слой трябва да се направи и стълбов тест, при който изолиран блок с размери 1,5–2 м (широчина) на 1,2 м (височина) (т.е. малко по-широк от сноуборд или ски) се натоварва с реалното тегло на човек. При откриването на подобна ситуация трябва да напуснем лавиноопасния терен и да търсим спускане по възможно най-плавен склон с малък наклон.

3. Третият опасен момент е свързан с каране по фирнован сняг.

Обикновено той е много стабилен, но с напредване на деня голяма част от него се размеква и възниква опасност от лавини. В такива случаи е задължително спусканията да се извършват много рано, при размекване на 2–3 см сняг (т.е. колкото да зацепват добре кантовете). Да, неприятното е, че това значи и много рано ставане, но такива са „правилата на играта“ през пролетта – карането е рано сутрин, за обед и следобед се оставят бирите. Важното е да се следи и времето предишната вечер – ако е много топло, разтопеният сняг и вода от предишния ден може изобщо да не замръзнат! Допълнително трябва да се помни още, че в улеите опасността може да дойде не само от снега в самия улей – възможно е да паднат козирки или камъни от някой околел склон и да ви застигнат. Това е втора причина да се потегля и кара рано!

И накрая – ако всичко това ви звучи много непознато, по-добре не правете опит да карате в потенциално лавиноопасни терени. Ако имате нужда да си припомните тази материя или да започнете да навлизате в нея, можете да намерите информация на достъпно ниво в уеб сайта на Българската асоциация по ски свободен и екстрем стил (БАССЕС) – <http://befsa.com>, или от издателната книга „Лавинна безопасност – наръчник за скиори и сноубордисти“. Тя може да се намери в повечето спортни магазини, ориентирани към фрирайда.

Момчил Панайотов